

A șaisprezecea Olimpiadă internațională de lingvistică

Praga (Cehia), 26–30 iulie 2018

Rezolvarea problemei de la competiția pe echipe

mëbêngôkre → xavante:

- C-

	p(r), m(r)	t, n	∅, nh	k(r), ng(r), g
înainte de i, u, y	b(r)	d	z	∅/'r
înainte de o altă vocală orală	p(r)	t	s	
înainte de o vocală nazală	m(r)	n	nh	

- **b** → **w**, **(d)j** → **z**, **r** → **r**
- înainte de **w+V**: **C(+r)** → ∅

- V

(w)a	e	ê, i	o	ô, u	à, ÿ	y	wÿ	ã	ẽ	ĩ	õ, ù
(w)a	e	i	o	u	é	â	wa	ã	ẽ	ĩ	õ
după m, mr, n, nh								a	e	i	o

- în cuvinte de două silabe: **ka-** → **wa-**
- **kry-/ngry-**, **kà-/ngà-** → **hâ-**
- -C

m, k	n	p	r	t
∅	nV	bV	rV	dV

mëbêngôkre ~ krikatí:

b	dj	m	n	nh	ng	-x	-nh	∅ (xavante: s/z)	—
p	x	(m)p	(n)t	x	c/qu	-j	-n	h	'
à	ÿ	y	ê	ĩ	ô	u	V
ÿ	y	yh	i	ẽh	u	oh	VV

(a)

A.	a	9	kak	<i>tuse</i>
B.	a hã	6	ga	<i>tu</i>
C.	bâ	53	py	<i>achiote</i>
D.	bâdâ	35	myt	<i>soare</i>
E.	budu	34	mut	<i>gât</i>
F.	buru	52	pur	<i>câmp</i>
G.	du/'wapé/'wasa	61	tu	<i>a duce</i>
H.	du ~ di	62	tu ≈ tik	<i>burtă</i>
I.	êne	15	kěn	<i>piatră</i>
J.	hâ	42	ngryk	<i>mânios</i>
		37	ngà	<i>casa bărbaților</i>
		24	kry	<i>[rece]</i>
		8	kà	<i>[piele/scoarță/sân (de femeie)]</i>
K.	hâdâ	25	kryt	<i>bucată de metal</i>
L.	ma	32	mã	<i>nandu / către, pentru</i>
M.	me/wabzu/sãmra	33	mě/rě	<i>a azvârli</i>
N.	mi	48	pĩ	<i>lemn (material)</i>
O.	mo/ne/ai'aba'ré	58	tě/mõ	<i>a se duce/a veni</i>
P.	mra	50	prãm	<i>flămând</i>
Q.	mro	51	prõ	<i>soție</i>
R.	na	36	nã	<i>mamă</i>
S.	nhi	43	nhĩ	<i>carne</i>
T.	nhorõwa	45	nhũrkwã	<i>casă</i>
U.	nho'udu	44	nhõkõt	<i>piept (de bărbat)</i>
V.	no	60	tõ	<i>frate</i>
W.	pa	31	ma	<i>ficat</i>
X.	para	47	par	<i>laba piciorului</i>
Y.	po	49	po	<i>turtit</i>
Z.	ré	54	ràm	<i>rășină</i>

AA.	ta/rî/sina	55	ta/kà	<i>a recolta, a tăia</i>
BB.	te	57	te	<i>picioar</i>
CC.	té	56	tàm	<i>crud (despre alimente)</i>
DD.	tebe	59	tep	<i>pește</i>
EE.	to	46	no	<i>ochi</i>
FF.	u	38	ngô	<i>apă</i>
GG.	ubu	16	kôp	<i>muscă</i>
		29	kupu	<i>a înfășura</i>
HH.	uhâdâ	27	kukryt	<i>tapir</i>
II.	upi	28	kupê	<i>a atinge</i>
JJ.	uzâ	30	kuwy	<i>foc</i>
KK.	uzé	26	kudjÿ	<i>putoare</i>
LL.	wa	63	twÿm	<i>grăsime</i>
MM.	wa hã	1	ba	<i>eu</i>
NN.	wabu	41	ngrwa pu	<i>trunchiul palmierului moriche</i>
OO.	wada	23	krwÿdy, krwÿt-	<i>cioc</i>
PP.	wano	14	katôk	<i>a exploda</i>
QQ.	wapru	10	kamrô	<i>sânge</i>
RR.	wasi	13	kanhê	<i>stea</i>
SS.	wa'ô	64	wakô	<i>coati</i>
TT.	wa'ro	12	kangro	<i>cald/fierbinte</i>
UU.	wa'u	11	kangô	<i>lichid</i>
VV.	wî/pã/simro	2	bî/pa	<i>a omorî</i>
WW.	zasi	7	jaê	<i>cuib</i>
XX.	zé	3	djà	<i>durere/a durezza</i>
		5	djÿ	<i>amar</i>
YY.	zu	4	djôm	<i>praf/făină</i>
ZZ.	'ra	17	kra	<i>fiu/fiică</i>
AAA.	'rã	18	krã	<i>cap</i>
BBB.	're	19	kre	<i>a sădi</i>
		40	ngre	<i>ou</i>
CCC.	'ré	39	ngrà	<i>uscat</i>
DDD.	'rê	20	krê	<i>papagal</i>
EEE.	'rê/si/hu	21	krê/ku	<i>a mânca</i>
FFF.	'ro	22	kro	<i>putred</i>

(b)

A.	Jām ne ga tē?	Unde te duci? / Unde te-ai dus? ¹
13.	Pur mā ne ba tē.	Mă duc la câmp.
B.	Djām ngô 'yr ne ga tē?	Te duci la râu (=la apă)?
6.	Kati. Inhūrkwā 'yr ne ba tē.	Nu. Mă duc acasă (=la casa mea).
C.	Djām ngà 'yr ne ga tē?	Te duci la casa bărbaților?
2.	Ăă, ngà 'yr ne ba tē.	Da, mă duc la casa bărbaților.
D.	Djām amā tep kīnh?	Îți place peștele?
3.	Ăă, imā tep kīnh.	Da, îmi place peștele.
E.	Djām amā prām?	Ești flămând(-ă)?
8.	Ăă, imā prām.	Da, sunt flămând(-ă).
F.	Djām angryk?	Ești mănios (-oasă)?
1.	Kati. Ikīnh.	Nu. Sunt fericit(-ă).
G.	Djām amex?	Ești bine?
16.	Kati. Ikanê.	Nu. Sunt bolnav(-ă).
H.	Mỳj ne akra krēn o nhỹ?	Ce mănâncă copilul tău?
12.	Tep ne ikra krēn o nhỹ. Djām amā tep kīnh?	Copilul meu mănâncă pește. Îți place peștele?
I.	Djām kēn ne ja?	Aceasta este o piatră?
20.	Kati. Pī ne wa.	Nu. Acea este (un) lemn.
J.	Nhār anā?	Unde este mama ta?
14.	Inā ne pur mā tē.	Mama mea s-a dus la câmp.
K.	Nhỹm ne bōx?	Cine a sosit?
7.	Kubē ne bōx.	Un barbar/Barbarul a sosit.
L.	Djām arỳm ne ga tep krē?	Ai mâncat deja peștele?
4.	Kati. Ije tep krēn kêt rǎ'ă.	Nu. Încă n-am mâncat peștele.
M.	Mỳj kadjy ne ga pur mā tē?	Pentru ce te duci la câmp?
10.	Kwỳr kadjy ne ba pur mā tē.	Mă duc la câmp pentru manioc.
N.	Mỳj myt kam ne ga bōx?	La ce oră ai sosit?
5.	Para kam ne ba bōx.	Am sosit în amurg.
O.	Nhỹm nhō kax ne wa?	Coșul cui este acela?
19.	Inhō kax ne ja.	Acesta este coșul meu.
P.	Mỳj ne ja?	Ce este asta?
9.	Ngôkôn ne ja.	Aceasta este o tărtăcuță.
Q.	Djām akaprĩre?	Ești trist(-ă)?
18.	Ăă, ikaprĩre.	Da, sunt trist(-ă).
R.	Mỳkam akaprĩre?	De ce ești trist(-ă)?
11.	Ikra kanê kam ne ba ikaprĩre.	Sunt trist(-ă) pentru că copilul meu este bolnav.
S.	Mỳj kanê?	Ce boală are?
17.	Kangro kam mẽ kak kam kanê.	E bolnav de febră și tuse.
T.	Djām arỳm ne ga akra nhō pidjỳ 'yr tē?	Te-ai dus deja să iei medicamentul copilului tău?
15.	Ikra kadjy ne ba pidjỳ 'yr tē nhỹm arỳm kàjbê mex.	M-am dus să iau medicamentul pentru copilul meu, și el e deja puțin (mai) bine.

¹Nu se face distincție între timpul prezent și cel trecut.

(c) mēbēngōkre

1. **Nhỹm ne kukôj pa?** — *Cine omoară/a omorât maimuțele?*
2. **Nhỹm ne ngôkôn rē?** — *Cine a azvârlit/azvârle tărtăcuțele?*
3. **Aje kukôj bîn kêt rã'ă.** — *Încă nu ai omorât maimuța.*
4. **Djãm arỹm ne aprõ kadjăt kre?** — *Soția ta a sădit deja bumbacul?*
5. **Wakõ ne krwỳdy kêt, krē ne krwỳdy.** — *Coati n-are cioc, papagalul are cioc.*

	krīkatí	mēbēngōkre	
6.	cohhyh	kwy (← *kuy)	<i>foc</i>
7.	cup-re	kôp-re	<i>musculiță</i>
8.	pohr	pur	<i>câmp</i>
9.	xy	djỳ	<i>amar</i>

(d)	krīkatí		(mēbēngōkre)	xavante
10.	ēh'tyhç	<i>mort</i>	(tyk)	dâ
11.	ēhncuu	<i>păduche</i>	(ngô)	u